

Dokumenttype	NOU 1993:13	Dokumentdato	1993-01-11
Tittel	Leve og lære 2		
Utvalgsleder	Magistad, Vigdis		
Utgiver	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet		
Oppnevnt	1991-08-16	Sider	96
Kapittel	2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag 2.1 utfordringer og hovedpunkter		

Kapittel 2

Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag

2.1 utfordringer og hovedpunkter

Utfordringen for norsk kunnskapspolitikk er at landet ikke får nok kompetanse ut av befolkningens samlede talent. De resultater som nås, er ikke på høyde med de ferdigheter som kan utvikles.

De menneskelige ressursene er et lands viktigste aktivum. Skal en nasjon makte konkurransen, hevde seg og videreutvikles i en verden som i økende grad preges av kompliserte nye samarbeidsstrukturer og en rivende teknologiutvikling, må de kvaliteter som ligger i befolkningen og de offentlige midler som settes inn, brukes optimalt. Å få bruke og videreutvikle sine evner og anlegg, er en kilde til glede. Å føle at man er til nytte, at det man produserer har verdi, styrker selvfølelsen. Skal flest mulig få utviklet sine evner og kompetanse gjennom utdanning, må offentlige midler fordeles rettferdig og målrettet.

Disse hensyn var grunnleggende for dette utvalg under behandlingen av den første delinnstillingen, (NOU 1992:33) hvor de generelle utdanningsfinansieringsordninger ble behandlet. Men de ligger også til grunn for denne delen av utvalgets arbeid, som bl.a. omhandler studentvelferden, trygdene, arbeidsledige og funksjonshemmede.

Bare gjennom en optimal tilrettelegging hvor faglig/pedagogiske tiltak, studentvelferd og utdanningsfinansiering utgjør et helhetlig læringsmiljø, vil det være mulig å tilfredsstille de økte krav den enkelte og samfunnet stiller til utdanningspolitikken. Målsettingen må være å finne et hensiktsmessig samspill og en utforming som kan øke det faglige og det sosiale utbytte. I dette ligger en utfordring til helhetstenkning på det utdanningspolitiske området. Organiseringen av utdanningssystemet og velferdsordningene er i denne sammenheng viktig. Institusjonene bør trekkes sterkere inn i velferdsarbeidet.

Utvalget drøfter ikke lovgivningen eller omfanget av private skoler i Norge, men legger opp til at det er sammenheng i de ulike offentlige subsidier til de private skoler og at det private utdanningssystem fungerer i et forpliktende samspill med det offentlige utdanningssystem. En sentral målsetting i utdanningspolitikken er å skape like muligheter for å ta utdanning uavhengig av alder, kjønn, geografi eller livs-situasjon. Svangerskap, omsorg for små barn og mangel på bolig kan hindre nødvendig og ønskelig utdanning. Også her må utdanningsstøtte og velferdsordninger gis en innretning som muliggjør en rasjonell utnyttelse av studie-tiden.

Gjennom bruk av ny teknologi og nye pedagogiske tilbud har fjernundervisning skapt muligheter for mange til å ta en utdanning som ellers ville være umulig.

Utdanningsstøtten bør gis en utforming som utnytter disse mulighetene for utdanning i vårt land med spredt

bosettingsstruktur.

I en periode med knapphet på arbeid vil det bli et sterkt press på samfunnets velferdsordninger.

Trygdeordninger er et velferdsmessig sikkerhetsnett som skal sikre trygghet for egen økonomi og skape mer like muligheter for livsutfoldelse. Men samtidig kan trygdeordningene gi en innretning og et omfang som fører til passivisering og sløsing med menneskelige ressurser. Fra samfunnets synsvinkel er det viktig at ikke unødige mange trygdes, at så mange som mulig av de trygdede får muligheter til å vende tilbake til en tilværelse utenfor trygdesystemet, og at de som er innen trygdesystemet får muligheter til å delta i landets verdiskapning. De ulike velferdsordninger må samordnes og underlegges et helhetlig perspektiv. Det er viktig at det ikke legges opp til ordninger som griper inn i hverandre på en slik måte at de gir incentiver til enkelt-individer, til å bruke verdifulle velferdsordninger på en utilsiktet måte i forhold til det som er hensikten med ordningen.

Knappheten på arbeid har også ført til et sterkt press på utdanningssystemet. Gjennom de siste år har vi opplevet en nærmest eksplosjonsartet vekst i søkningen til høyere utdanning. Situasjonen på arbeidsmarkedet har vært søkt avhjulpet gjennom tiltak fra arbeidsmarkeds-etaten. I tråd med anbefalinger fra OECD har etaten satset stadig sterkere på opplæringstiltak som skal styrke den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet.

Arbeidsledighet er sløsing med menneske-lige ressurser, en sløsing som innebærer redusert verdiskapning og redusert velferd, både for den enkelte og for samfunnet. Arbeidsledighet gir det offentlige kostnader som binder opp ressurser til fortrengsel for andre prioriterte oppgaver. I en periode med høy arbeidsledighet, kan utdanning være et virkemiddel for å tilpasse de ledige til arbeidsmarkedets behov. Men igjen er det viktig at tiltakene i arbeidsmarkedet er av en slik art at de ikke kommer i konflikt med sentrale utdanningspolitiske mål og at de ikke blir så gunstige og lett tilgjengelige at det stimuleres til tilpasninger. Da risikerer man den paradoksale konsekvens at personer som søker utdanning melder seg arbeidsledige for å få en gunstig finansiering.

Funksjonshemmede kan ofte med enkel tilrettelegging delta sterkere i landets verdiskapning. Særlig for denne gruppen vil trygdeordningen kunne sikre muligheter for å ta en utdanning på linje med de ikkefunksjonshemmede. Utdanning for funksjonshemmede vil kunne være spesielt viktig for deltakelse i arbeidslivet. Denne gruppen må derfor sikres ordninger som tar hensyn til de spesielle behov som følger av funksjonshemmingen. Men igjen har utvalget vært opptatt av å hindre overlappende systemer for utdanningsstønad som kan gi utilsiktede virkninger. På den annen side er det et rimelig krav at de funksjonshemmede som kan ta opp lån i Lånekassen, ikke kommer ut etter endt utdanning med større gjeldsbyrde enn andre dersom de blir forsinket og forsinkelsen skyldes funksjonshemmingen.

Utvalget har også vurdert reiserabatter for elever og studenter, samt spørsmålet om opprettelse av et sentralt elev- og studentregister. En optimal utnyttelse av de offentlige subsidier som samfunnet yter i forbindelse med reise for de utdanningssøkende mellom lærested og hjemsted, tilsier en større samordning enn idag. På samme måte vil opprettelsen av et sentralt elev- og studentregister sikre større oversikt og sammenheng i forvaltningen av de ressurser samfunnet satser på utdanning.

Utvalget har i denne siste innstillingen lagt sterk vekt på behovet for helhetstenkning og samordning. Samfunnets satsning på utdanning utenfor det ordinære utdanningssystemet har vært meget sterk og binder i dag opp en betydelig andel av de totale overføringer til utdanningssektoren. For å utnytte ressursene optimalt og hindre utilsiktede tilpasninger, må det skje en sterkere grad av samordning.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag

2.2 Innhold og organisering av studentvelferden

2.2 Innhold og organisering av studentvelferden

Samtidig som det blir flere studenter, vil utviklingen av Norgesnett føre til færre læresteder. Den økte rekruttering til høgre ut-danning og samordningen av utdanningen i et Norgesnett, vil stille lærestedene og velferdsordningene overfor store utfordringer. Det er flere årsaker til den økte søkningen. Den umiddelbare forklaringen søkes ofte i arbeidsledigheten, men å legge ensidig vekt på denne er for enkelt. Tilstrømningen har også sammenheng med utbyggingen av utdanningstilbudet og demografiske utviklingstrekk. Det er en sammenheng mellom foreldrenes og barnas utdanningsnivå. Og de som er rundt 20 år idag er nettopp barn av "sekstiåttene", de som var med i den forrige studenteksplosjonen. I tillegg er det trolig en helt selvstendig tendens til å vektlegge utdanning mer enn før.

Internasjonaliseringen og økte krav til kompetanse fører til press på utdanningssamfunnet.

I mandatet er utvalget bedt om å se på arbeidsfordelingen mellom lærestedene og studentsamskipnadene. Da må man samtidig se på hvilket arbeid som skal fordeles og ta stilling til hvilke uløste behov som ligger i dagens ordning. Den prosess som norsk utdanningssystem gjennomgår, nødvendiggjør at en finner nye løsninger også på de velferdspolitiske utfordringer. Gjennomslag for begrepet "et helhetlig læringsmiljø" innebærer at det er vunnet ny forståelse for sammenhengen mellom det pedagogisk/faglige og det sosiale/velferdsmessige tilbud til studentene. Denne forståelsen er grunnleggende for utvalgets forslag til endringer til studentvelferden. Utvalget foreslår:

Ansvarsfordelingen for studentvelferden

- Samskipnadene bør ikke underlegges institusjonene, men dagens skarpe skiller avløses av et system med forpliktende samspill

- Utdanningsinstitusjonen skal ha et økt strategisk ansvar også for velferdstilbudet til studentene.

Styringsstrukturen

- Styringsstrukturen for studentsamskipnadene skal i større utstrekning reflektere det reelle ansvarsforhold
- Samskipnadens styre skal bestå av 8 representanter
- 4 representanter skal velges av institusjonens styre, hvorav minst 2 av disse skal komme fra institusjonens styre.
- Leder og nestleder i samskipnadens styre skal komme fra institusjonens styre. 1-2 av institusjonens representanter skal være eksterne

- 2 ev. 3 representanter skal velges av studentene
- 2 ev. 1 av representantene skal velges av og blant de ansatte i samskipnaden

Semesteravgiften

- Midlene fra semesteravgiften deles i to, en del går til rene tiltak i studentenes egen regi og en del går til andre velferdstiltak gjennom samskipnaden
- Todelingen av semesteravgiften skal ta utgangspunkt i dagens fordeling av semesteravgiften mellom samskipnad og student-sosiale tiltak
- Den del som går til tiltak i studentenes regi forvaltes av studentdemokratiet, den andre delen av samskipnadens styre
- Endringer i fordelingen mellom de to delene krever tilslutning fra studentene i samskipnadens styre.

Fristasjon

- Dagens ordning med fristasjon opprettholdes.

Boliger

- Ved tildeling av studentboliger anvendes et omvendt ansiennitetsprinsipp
- Økt satsing på utbygging av familieboliger
- Bevilgninger til studentboliger kan også benyttes til å kjøpe bruktboliger
- Boligtildelingen skal ta hensyn til de krav internasjonale utvekslingsprogram setter
- En større andel av nye boliger tilpasses funksjonshemmedes behov.

Barnehager

- Det bør settes av midler til økt utbygging av barnehager, med særlig vekt på plasser til barn fra 0-3 år
- Studentbarnehager bør kunne finansieres på samme måte som for bygging av studentboliger
- Bevilgningen til barnehager for studenter bør økes med 39 mill. kroner.

Helsetjenesten

- Det kommunale ansvar for elevenes og studentenes primærhelsetjeneste foreslås opprettholdt
- Elev- og studentpopulasjonen bør bygges inn som et kriterium ved overføring av statlige midler til kommunenes helsetjeneste
- Subsidiært bør det utredes en løsning med endring i folkeregistersystemet, hvor elever og studenter melder flytting fra hjemstedskommune til skolekommune
- Særskilt bevilgning til helsetjenesten ved samskipnadene i Oslo, Bergen og Trondheim bør opprettholdes inntil videre
- Psykologitjenesten bør opprettholdes i samskipnadens regi.

Sosionom- og rådgivningstjeneste

- Institusjonen skal ha et primæransvar for å bedre studenters faglige og sosiale situasjon
- Prøveprosjekter hvor samskipnad og institusjon samarbeider, bør styrkes
- Det bør settes av 5 mill. kroner, fordelt over tre år, til prøveprosjekter av sosial/faglig karakter.

Kantinene

- Ingen endring i forvaltningen av dagens kantinetilbud.

Studentsosiale tiltak

- Studentdemokratiet bør innbefattes i begrepet "velferdsvirksomhet"
- Institusjonen stiller lokaler gratis til rådighet for studentdemokratiet.

Kommersiell virksomhet

- Samskipnadenes forretningsmessige egasjement avgrenses til virksomheter som i hovedsak er innrettet på å betjene studenter
  - Forretningsvirksomhet organiseres slik at den ikke truer samskipnadens primære virksomhet
- Kapitaltilførselen til forretningsvirksomhet må ikke overstige samskipnadens frie og lik-vide egenkapital. Når nivået på kapitaltilførselen beregnes, inngår ev. garantiansvar.
- Lokale forhold vil kunne ligge til grunn ved fastsetting av hva som skal regnes som samskipnadens forretningsvirksomhet.
- Internasjonalisering
- Innenfor dagens boligtildeling bør det øremerkes boliger for å møte den økende internasjonaliseringen
  - Det må tas spesielt hensyn til de problemer utenlandske studenter har for å skaffe seg bolig i det private marked
  - Samskipnadene bør settes i stand til å møte de utfordringer som ligger i den økende internasjonalisering på det flerspråklige og flerkulturelle området.
- Offentlige støtte til studentvelferden
- Statlige overføringer til samskipnadene bør reguleres minst i samsvar med prisstigningen
  - Endringer i studentallet bør reflekteres i endrede bevilgninger.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag

2.3 Utdanningsstøtte til utdanning ved private utdanningsinstitusjoner

2.3 Utdanningsstøtte til utdanning ved private utdanningsinstitusjoner

Utvalget har som mandat å belyse spørsmålet om støtte til elever og studenter ved private utdanningsinstitusjoner. Utvalget drøfter ikke omfanget eller innholdet av det private skoletilbud. Et sentralt spørsmål for utvalget har vært forholdet mellom bruk av statsstøtte til private skoler og utdanningsfinansiering som offentlige subsidier og som virkemidler i den offentlige styring av utdanningspolitikken. Utvalget foreslår:

- Bare elever og studenter ved private skoler/høgskoler med statsstøtte skal kunne få støtte fra Lånekassen
  - Støtte til skolepenger skal kunne gis som både lån og stipend. Stipend beregnes etter prosentstipendmodellen
  - Bare skolepenger opp til en viss grense skal kunne finansieres gjennom Lånekassen.
- Utvalget drøfter også rutiner og prosedyrer rundt behandlingen av søknader om offentlig støtte til private skoler. Utvalget foreslår:
- Departementet bør gjennomgå statsstøtten til private skoler og høgskoler for å justere for eventuelle urimeligheter som er oppstått mellom utdanningsretninger og skoler
  - Godkjenningprosedyrer for utdanningsstøtte bør legges om i samsvar med reglene for støtte etter

privatskoleloven.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag
2.4 Utdanningsstøtte til fjernundervisning

2.4 Utdanningsstøtte til fjernundervisning

Fjernundervisning er i større grad enn den ordinære undervisningsformen tilpasset den enkeltes livssituasjon. Samtidig vil fjernundervisningen være tilpasset de utdanningspolitiske målsettinger og den framtidige organisering av utdanningen i Norgesnett. Dette skjer gjennom statsstøtten, utdanningsfinansieringen og direkte statsmidler til prosjekter innen fjernundervisning. En utvidelse av støtteordningen gjennom Lånekassen til å omfatte fjernundervisning, vil være et spørsmål om å tilpasse utdanningsfinansieringen til nye pedagogiske utfordringer. Fjernundervisning åpner muligheter der hvor geografi, alder eller livsform vanskeliggjør deltakelse i det ordinære utdanningssystem. Slik undervisning er derfor særlig viktig i et land som Norge, som karakteriseres av spredt bosetting. På dette grunnlag foreslår utvalget:

- Prinsipiell likebehandling mellom fjernundervisning og ordinær undervisning når det gjelder utdanningsstøtte gjennom Lånekassen
  - Det må settes krav om samlinger og oppfølging fra lærestedet for at det skal kunne tildeles utdanningsstøtte
- Fjernundervisning blir på denne måte underlagt de samme krav som gjelder for ordinær undervisning. Dette innebærer:
- Støtte kan bare innvilges til godkjent kompetansegivende utdanning
  - Som for ordinær utdanning kreves det minimum 50% faglig progresjon
  - Støtte til studiemateriell og skolepenger kan innvilges etter vanlige regler
  - For utdanning som ikke er lagt opp som fjernundervisning opprettholdes kravet om opphold på lærestedet.
-

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag
2.5 De trygdedes tilknytning til utdanningsfinansieringen ved formell kompetansegivende utdanning

2.5 De trygdedes tilknytning til utdanningsfinansieringen ved formell kompetansegivende utdanning

Formålet ved folketrygden er å "gi stønad ved sykdom, legemsfeil, svangerskap og nedkomst, arbeidsløyse, alderdom, uførhet, dødsfall og tap av forsørger". Formålet med lov om utdanningsstøtte, er å fremme like utdanningsmuligheter, etablere gode studievilkår og å sikre samfunnets tilgang på utdannet arbeidskraft. På denne

bakgrunn ser vi at de to områdene som lovene omfatter, glir over i hverandre uten å være sammenfallende, og det skapes grunnlag for uklarhet og overlappende ordninger. Utvalget har derfor lagt vekt på å avklare hvilke rettigheter de trygdede bør ha i utdanningsstøttesystemet og hvilke rettigheter de som er under utdanning bør ha i trygdesystemet.

Etter utvalgets vurdering er det behov for en større rendyrking av oppgavesammensetningen i folketrygden og utdanningsstøtten. Det er også viktig at ordninger for utdanningsstøtte innenfor og utenfor det ordinære utdanningssystemet blir mer like, for å unngå tilpasninger. Den offentlige støtte gjennom trygdeordningene til den enkelte er i dag langt mer gunstig enn utdanningsfinansiering gjennom Lånekassen. Dette skyldes blant annet at kontanttilskuddet til den enkelte gjennom trygdesystemet er høyere enn utdanningsstøtten gjennom Lånekassen. Den største forskjellen ligger imidlertid i at støtten fra Lånekassen i det vesentligste er lån som skal tilbakebetales, mens trygdesystemet yter rene tilskudd. I tillegg finnes det idag en betydelig dobbeltdekning mellom trygdeytelser og støtte fra Lånekassen. På dette grunnlag foreslår utvalget:

- En person som mottar stønad til livsopphold i folketrygden skal ikke kunne tildeles støtte i Lånekassen
- En person som bare mottar ulike former for tilleggsytelser gjennom folketrygden skal likevel også kunne tildeles støtte i Lånekassen.

Utvalget har vurdert hvilke konsekvenser det har på studieatferden at studenter som etter avsluttet utdanning ikke får inntektsgivende arbeid, ikke har krav på ledighetstrygd idag. Utvalget foreslår :

- Studenter som har gjennomført en utdanning normert til minst 3 års varighet etter ordinær videregående utdanning, skal kunne tildeles en begrenset ledighetstrygd
- Etter avsluttet utdanning skal det være en karenstid på 2 måneder før ledighetstrygd kan innvilges
- Ledighetstrygden skal kunne tildeles i 52 uker, og deretter kunne fornyes etter de regler som gjelder for arbeidsledighetstrygd forøvrig
- Kostnadsnormen for borteboer over aldersskillet skal ligge til grunn for beregnet årsinntekt
- Det skal ikke være anledning til å ta annen utdanning mens en mottar denne ledighetstrygd
- Ordningen er en minimumsordning. Annen inntekt eller trygd kommer til fradrag i -ledighetstrygden.

Utvalget har vurdert de eksisterende ordninger med fødselsstipend og omgjøring av lån til stipend under sykdom gjennom støtteordningene i Lånekassen. På dette grunnlag foreslår utvalget:

- Ordningen med fødselsstipend omgjøres til en ordning med avskrivning av lån etter -eksamen eller gjenopptakelse av studiene.
- Ordningen med omgjøring av lån under sykdom beholdes fortsatt i Lånekassen.

kompetansegivende utdanning

2.6 Arbeidslediges tilknytning til utdanningsfinansieringen ved formell kompetansegivende utdanning

Økende arbeidsledighet innebærer at en sterkt økende andel av utdanningsstøtten tildeles over arbeidsmarkeds- og trygdeetaten. Det er viktig at perioden med arbeidsledighet blir så kort og meningsfylt som mulig for den enkelte. I denne sammenheng er det naturlig at det utvikles systemer som stimulerer arbeidsledige til å ta kompetansegivende utdanning. Men disse systemene må ikke bli så omfattende at det unødige stimulerer til å ta utdanning utenfor det ordinære utdanningssystemet. Den offentlige stønad må ikke føre til skjevfordeling som er i strid med den alminnelige rettsfølelse. En må også unngå overlappende regelverk for finansiering av utdanning som gir komplekse og uoversiktlige systemer, tunge å administrere og vanskelige å finne ut av for den som trenger det mest.

Opplæringstiltak tilpasset sysselsettings situasjonen må harmoneres med utdanningspolitiske målsettinger og nasjonal koordinering av utdanningssystemet. Offentlig støtte til utdanning bør i størst mulig utstrekning kanaliseres gjennom den ordinære utdanningsfinansieringen. Arbeidsmarkedsetaten bør generelt være tilbakeholden med tiltak som kan komme inn på de samme områder som finansieres gjennom Lånekassen.

Utvalget foreslår:

- Søkere som mottar arbeidsledighetstrygd skal ikke kunne tildeles utdanningsstøtte gjennom Lånekassen samtidig
- Lånekassen bør få tilgang til registeret for arbeidsledige
- Det skal ikke være adgang til å motta kursstønad under AMO-systemet og utdanningsstøtte gjennom Lånekassen samtidig
- Aldersgrensen for AMO-stønad heves til 25 år for utdanning som er støtteberettiget i Lånekassen. AMO-stønad skal fortsatt kunne innvilges for opplæring som ikke er støtteberettiget i Lånekassen, fra 19 år
- Søkere om arbeidsledighetstrygd skal på fritt grunnlag samtidig kunne opplyse om behovet for relevant utdanning. På grunnlag av disse opplysningene skal tilbud om arbeid og utdanning likestilles
- Arbeidskontorene skal etter en konkret og individuell behandling kunne innvilge dagpenger, for de som har rett til dette, til relevant og kompetansegivende utdanning i ett år. I dette året bortfaller plikten til å motta tilbud om relevant arbeid, men den enkelte bruker av den totale dagpengeperioden.

Utvalget vil framheve at forslaget om ny - aldersgrense for AMO-stønad vil berøre et mindretall av de som i dag mottar slik stønad.

2.7 Utdanningsstøtte til funksjonshemmede

En av målsettingene bak lov om utdanningsstøtte er at den skal skape like muligheter for å ta utdanning.

Funksjonshemmede vil ofte trenge ekstra tiltak for at de skal kunne stille på linje med de funksjonsfriske. Men "funksjonshemmet" er ikke et entydig begrep. Definisjonene vil variere, avhengig av hvilke forhold vi ønsker å legge vekt på. I sammenheng med en utdanning definerer utvalget funksjonshemming slik:

En funksjonshemmet elev/student er en som utifra en sakkyndig vurdering på grunn av funksjonshemmingen har varig og vesentlig reduserte muligheter for å gjennomføre utdanningen på normert tid.

En funksjonshemmet som mottar stønad gjennom folketrygden, bør komme inn under de samme vurderinger som andre trygdemottakere. På denne bakgrunn foreslår utvalget:

- Funksjonshemmede som mottar stønad gjennom folketrygden til utdanning under yrkesmessig atfering, skal ikke samtidig tildeles støtte i Lånekassen
- Funksjonshemmede som mottar uførepensjon til dekning av livsopphold, skal ikke samtidig motta støtte i Lånekassen
- Funksjonshemmede som bare mottar ulike former for tilleggsytelser skal fortsatt kunne tildeles støtte i Lånekassen.

Utvalget anser det videre som rimelig at funksjonshemmede ikke skal komme ut etter avsluttet utdanning med høgre gjeld enn normalt dersom forsinkelsen i studiet skyldes funksjonshemmingen. På denne bakgrunn foreslår utvalget:

- Funksjonshemmede, med rett til støtte fra Lånekassen, skal kunne få fullstipendierte opp til et år til forsinkelse, dersom forsinkelsen skyldes funksjonshemmingen
- Denne retten inntreter etter normert studietid og etter at den ordinære forsinkelse på ett år er utnyttet
- Dersom funksjonshemmingen bare delvis må antas å være årsak til forsinkelsen skal det tildeles 50% stipend.

I denne sammenheng er det viktig å avklare hva som skal kunne defineres som funksjonshemming. Utvalget vil legge vekt på at funksjonshemmingen er klar, av lengre varighet, av betydning for muligheten til å studere og vesentlig.

Til å behandle denne type søknader anser utvalget at det vil kunne være nødvendig å innhente dokumentasjon fra flere instanser og at Lånekassen til sist må legge et individuelt skjønn til grunn.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag

2.8 Reisemoderasjon til elever og studenter

2.8 Reisemoderasjon til elever og studenter

I dag subsidieres reiser for elever og studenter på to måter. Gjennom Lånekassen tildeles det ca. 120 mill. kroner

som reisestipend. Samtidig mottar transportselskaper ca. 60 mill. kroner i offentlig tilskudd til dekning av reduserte reisepriiser for studenter. Etter utvalgets vurdering lider dagens ordning av vesentlige svakheter som utdanningspolitisk virkemiddel. Det er svak budsjettstyring og liten kontroll med hvem som nyter godt av ordningen. På denne bakgrunn foreslår utvalget:

- Lånekassen administrerer en reiserabattordning for elever- og studenter, ved å utstede rabattbevis (elev- og studentkort) og forhandle om rabatter med transportselskapene. Midlene som idag bevilges over statsbudsjettet stilles til rådighet for disse forhandlingene. Ordningen trer i kraft etter at det er etablert et sentralt elev- og studentregister. Utvalget viser videre til sin første innstilling hvor det er foreslått noe høyre egenandel i Lånekassens reisestipend.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag

2.9 Etablering av elev- og studentregister

2.9 Etablering av et elev- og studentregister

Det finnes i dag ikke noe sentralt elev- og studentregister for administrative formål. De eksisterende registre er dels ikke fullstendige og dels etablert for helt andre formål. Fraværet av et slikt register fører til tungvinte administrative rutiner og manglende samlet oversikt over antallet aktive elever og studenter. Dette har igjen konsekvenser for plan- og budsjettarbeidet på lærestedet, hos de offentlige myndigheter og for prognosene for utdanningsstøtten gjennom Lånekassen.

Etter utvalgets vurdering vil et sentralt studentregister tjene en rekke hensyn som sikrer bedre styring og bedre utnyttelse av de ressurser som samfunnet satser på utdanning. På denne bakgrunn foreslår utvalget:

- Det bør etableres et sentralt elev- og - studentregister. Registeret samordnes med dagens opptaksregistre, og oppdateres månedlig gjennom overføring av maskinlesbare data fra fylkesskolekontorene, høgskolene og universitetene, og andre som gir utdanning med rett til støtte fra Lånekassen.

Kapittel 2 Sammendrag av utvalgets vurderinger og forslag

2.10 Økonomiske og administrative konsekvenser

2.10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget har gjort beregninger over de økonomiske konsekvensene av utvalgets forslag. De beregninger som gjelder utdanningsstøtten gjennom Lånekassen er gjort i to alternativer, dels etter de støttesatser som gjelder for undervisningsåret 1992-93 (Alt. 1), og dels etter det støttesystemet som utvalget la opp til i sin første innstilling

(Alt.2).

Den samlede provenyvirkning er resultatet av en rekke beregninger, som hver for seg er forbundet med en viss usikkerhet. På denne bakgrunn mener utvalget at det samlede forslag i delinnstilling 2 må karakteriseres som tilnærmet provenynøytralt. Alternativ 1 som inneholder gjeldende stipend- og kostnadssatser, gir en samlet kostnad på 2 mill. kroner. Alternativ 2 som inneholder utvalgets forslag til nye stipend- og kostnadssatser, etter en bruttoinvestering på vel 1 mrd. kroner, gir en statlig innsparing på 13 mill. kroner. At en viss satsning på studentvelferd, fjernundervisning, funksjonshemmede, og arbeidsledige studenter kan gi provenynøytralitet, skyldes innsparinger på andre områder. Innsparingene gjelder i hovedsak at de som får trygd til livsopphold ikke samtidig skal få studiestøtte, at det foreslås innført 25-års aldersgrense ved AMO-støtte og at studiestøtte ved private institusjoner som ikke mottar statsstøtte avvikles.

Administrative konsekvenser

Utvalgets forslag vil ha administrative konsekvenser innenfor flere områder. Innenfor studentvelferden antar utvalget at forslagene vil kunne føre til visse omdisponeringer mellom institusjon og samskipnad uten at den totale administrative innsats vil bli vesentlig berørt. Utvidelsen av støtteordningen gjennom Lånekassen til også å omfatte fjernundervisning antar utvalget vil føre til en økt ressursbruk på ca. 0,5 årsverk.

Utvalget foreslår videre en rekke endringer i forholdet mellom trygdeordningene som samlet anslås til å representere en innsparing på 2-3 årsverk. Dette må veies mot et merbehov på ca. 2-3 årsverk som følger av utvalgets forslag til ledighetstrygd for studenter som blir arbeidsledige etter avsluttet utdanning.

En utvidelse av stipendmulighetene for funksjonshemmede studenter har utvalget anslått til ca. 0,5 årsverk.

Utvalget har videre foreslått at Lånekassen skal forhandle med transportselskaper om reisemoderasjonen for studenter. Totalt sett vil ikke dette ha noen konsekvenser for de offentlige administrative utgifter.

Forslaget om etablering av et sentralt elev- og studentregister vil innebære både investeringsutgifter, utviklingsutgifter og driftsutgifter, med tilhørende behov for tilføring av ressurser. Med samtidig vil et slikt register føre til langt enklere administrative prosesser på en rekke områder. På kort sikt vil dette føre til behov for økte administrative ressurser som på litt lengre sikt vil mer enn oppveies av administrative innsparinger.